

El Museu del Cinema

[Tomàs Mallol i la passió d'una vida]

MANEL MIR

Mentre el Museu del Cinema de Girona camina lentament cap a la seva configuració, el seu inspirador, Mallol, espera amb paciència el dia que la seva col·lecció d'objectes de cinema deixarà la seva casa de Torroella de Fluvià. Després d'haver rebut més de 1.600 visites, Mallol es troba amb què últimament no rep tantes trucades com abans. Deixant de banda el fet que durant l'hivern les visites acostumen a baixar, ell ho atribueix al fet que molta gent deu creure, erròniament, que, després de la venda de la col·lecció a la Fundació Tomàs Mallol, els objectes del cineasta ja no estan en disposició de ser visitats.

Sobre la marxa de la construcció del futur Museu del Cinema en aquests moments, Tomàs Mallol creu que «no va malament, però tampoc no va tan bé com hauria d'anar». El cineasta no es refereix només al fet que el museu no va poder ser inaugurat el 28 de desembre de l'any passat, centenari del cinema, data prevista en el moment de firmar el contracte. «Si he de ser franc,

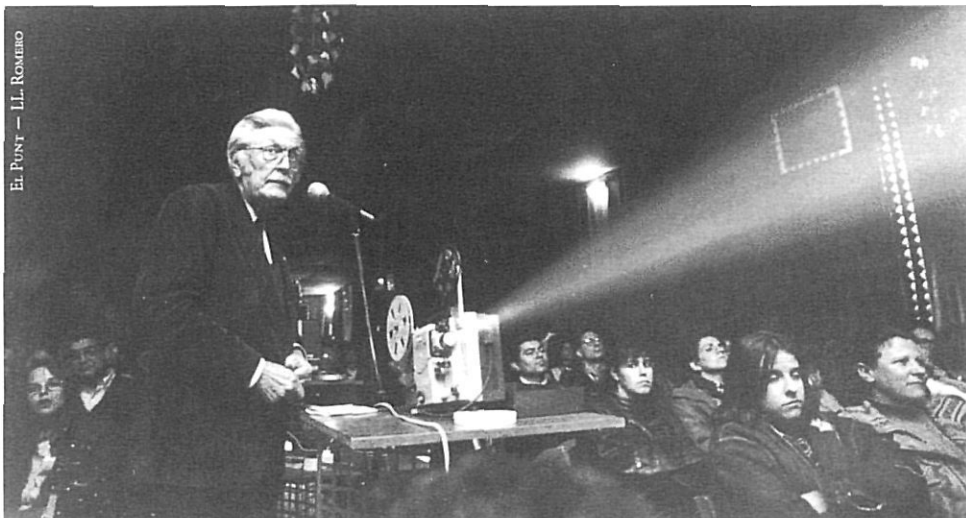
llavors ja creia que hi havia un 95 per cent de probabilitat que no es complís el compromís, però el que no em pensava és que sofrís tant de retard com sofrirà». Mallol reconeix que aquest retard és conseqüència dels pressupostos amb què es treballa, i admet que l'Ajuntament «hi ha posat bona voluntat».

El Museu del Cinema de Girona tindrà una extensió de més de tres mil metres quadrats repartits entre les quatre plantes de què constarà. A la planta baixa, hi haurà unes llaunes de pel·lícula que introduiran el visitant en el «món fantàstic de la llum i de les ombres», tal com el defineix Mallol, i el transportaran pel túnel del temps a una època passada. Dos ascensors ens conduiran fins a la tercera planta, on hi haurà el que s'ha anomenat la prehistòria o l'arqueologia del cinema, amb objectes com la caixa òptica, la llanterna màgica i el kinetoscopi d'Edison, fins arribar a la secció dels germans Lumière, que encara està per veure si es trobarà a la mateixa tercera planta o a la segona. Aquesta planta immediatament

inferior estarà dedicada als inventors i cineastes que van sorgir després dels Lumière, i també hi haurà una secció

sobre el cinema infantil, amb un apartat dedicat al cinema Nic. A la primera planta hi haurà les oficines, una sala de

projecció, una altra sala que s'utilitzarà per muntar exposicions i una botiga d'objectes de cinema. El visitant també trobarà un apartat dedicat al cinema amateur, on es projectaran les pel·lícules que ha realitzat el mateix Mallol i altres fetes per directors afeccionats. Segons Tomàs Mallol, l'espectador «entrarà en un món màgic, el més fascinant que puguem».

Tomàs Mallol es resisteix a dir que uns objectes determinats són més importants que altres. «Totes les peces són importants. N'hi ha que han estat més emblemàtiques, més rares o més difícils d'aconseguir. Per exemple, en l'apartat del cinema amateur hi haurà un prototipus de la casa Pathé Baby que serà la peça més important d'aquesta secció». També destaca la càmera dels germans Lumière, una de les primeres que es van construir, les caixes òptiques i un calidoscopi que funciona amb sorra. «Hi ha una sèrie de peces singulars que tot museu ha de tenir», afirma el cineasta.

Tomàs Mallol divideix la seva col·lecció en dos grans apartats: d'una banda, els objectes com les llanternes màgiques, les plaques, les joguines òptiques, les càmeres i tot allò que hi està relacionat, i de l'altra, els

cartells de cinema. Tot plegat suma uns trenta mil objectes que formen la que es considera una de les tres col·leccions de cinema més importants del món. El Museu del Cinema de Girona mostrarà totes les peces de la col·lecció Mallol,

fins i tot les càmeres de projectar que es va construir ell mateix a partir dels deu anys. Va ser a aquesta edat quan el petit Tomàs va quedar fascinat per un rodamon francès que tot sovint anava a Torroella de Fluvià a projectar pel·lícules amb la seva caravana. Com a premi per la seva fidelitat, aquell home li va regalar una pel·lícula, i ell va decidir construir-se la seva pròpia màquina de cinema. Ho va fer amb les restes d'una vella màquina de projectar que va completar i millorar amb trossos de fusta, claus, pinyons de bicicleta, cadenes i tot el que va trobar al seu

abast al mateix poble de Torroella. Més tard, també va fer dues màquines més, una als 12 anys i l'altra quan ja tenia 28 anys. Mallol recorda que va construir aquest tercer projector per poder projectar unes pel·lícules que havia fet

ell mateix, després del naixement de les seves dues filles. Però, com que l'aparell no tenia la perfecció dels projectors que es feien a les fàbriques, va posar un anunci

al diari i se'l va vendre. Anys després, quan ja tenia un bon nombre d'objectes de cinema reunits, va trobar a faltar aquest projector i es va penedir d'haver-lo venut, fins que va rebre una trucada d'un barceloní, Raül Domingo, que, segons deia, havia trobat un prototipus d'un projector. En realitat, es tractava de la màquina que Mallol havia construït als 28 anys, i així és com el cineasta va poder recuperar-la.

El cineasta és conegut més que res per la seva col·lecció, però ell afirma sentir-se encara més orgullós de les pel·lícules que ha realitzat. «Les pel·lícules no aniran al museu de manera immediata; de moment les guardo aquí, i el dia que jo falti, la meua família sap que la meua voluntat és donar-les al museu. He venut la col·lecció perquè és un patrimoni que m'ha costat diners, i avui dia el món no està com per donar les coses que t'han costat. Però les pel·lícules m'han costat molt poc, i aquí sí que faig una donació». Tomàs Mallol explica que va tenir l'opció de donar les seves pel·lícules al museu o a la Filmoteca de la Generalitat, que les hauria guardat i preservat. «Però jo crec que les pel·lícules de Tomàs Mallol han d'estar al Museu del Cinema-Col·lecció Tomàs Mallol i no a Barcelona. Tindran més efectivitat, seran més exhibides i tindran més

profusió al museu que si anessin a la Filmoteca», afirma, i remarca: «Com que estic molt orgullós de la meua obra fílmica, pel que fa a la temàtica que em vaig plantejar, penso que ha de quedar-se en el Museu del Cinema».

El propòsit de Tomàs Mallol és que el museu sigui eminentment participatiu, i no només un lloc on admirar els objectes relacionats amb el setè art. «No m'agradaria que fos massa folklòric, sinó una

Tot i així, per a Tomàs Mallol, la construcció del Museu del Cinema no significarà deixar de col·leccionar objectes de cinema. «Si la fundació, les meves cames i el meu cor tenen prou hàbit, i hi ha prou calés per fer-ho, ho continuaré fent. De moment, amb l'Ajuntament de Girona vam fer un tracte verbal segons el qual jo vaig comprant les coses importants que surten, i quan funcioni el museu m'ho

Tomàs Mallol afirma que la decisió de fer una col·lecció dedicada al cinema no la va prendre d'un dia per l'altre —«ningú no es lleva un dia al matí i diu, avui començaré una col·lecció», comenta—, però sí revela que va sorgir fa uns trenta anys com a conseqüència d'una tria. «Vaig pensar a fer una col·lecció de música per la meua filla petita i una de cinema per la filla gran, però aviat vaig veure que no faria bé cap de les dues,

col·lecció que has arreplegat amb tanta perseverància, tant d'efecte, tanta dedicació i tants quilòmetres, quan tu faltes, els teus hereus no saben què fer-ne i ho ofereixen a les cases de subhastes. Allò que tu has reunit es dispersa i va a parar a altres col·leccions, i això no és el que jo vull que passi». Tomàs Mallol destaca que la seva col·lecció s'ha anat formant d'una manera absolutament metòdica: «Em vaig assabentar del que havia de no fer, i vaig fer una col·lecció on no hi ha clots. És una escala o un passadís on no falten graons i no hi ha trampes perquè s'hi ensopegui. Ara estic content perquè sé que tot això no es dispersarà». Igualment, Mallol afirma que no li farà res veure la seva casa de Torroella de Fluvià buida dels objectes que ha anat col·leccionant durant tota una vida. «Sóc una persona que s'adapta a les circumstàncies. Sempre he treballat en allò que m'agradava. La meua etapa de fotògraf va durar trenta anys, fins que vaig plegar, ara en deu fer cinc. No tinc ni màquina, i no enyoro fer fotografies. El que sí enyoro és retrobar-me amb els meus clients, alguns dels quals van esdevenir amics. I és que jo tinc un concepte molt arrelat de l'amistat».

Ara, mentre de tant en tant es va retrobant amb aquests amics, Tomàs Mallol espera que una part del Museu del Cinema pugui ser oberta cap a final d'aquest any, tal com, segons li va assegurar l'alcalde Joaquim Nadal, és el propòsit de l'Ajuntament de Girona. Serà llavors quan la ciutat començarà a tenir la seva pròpia fàbrica de somnis a la Casa de les Aigües, un indret que ens transportarà a una altra dimensió.

Manel Mir

El Pont — P. Padés

mica com el Museu de la Ciència de Barcelona, que t'ensenya coses que no aprendries d'una altra manera. El Museu del Cinema ha de complaure tant l'espectador del carrer com l'estudiós i l'expert». A més, Mallol creu que el museu ha de tenir ofertes prou variades i canviants com perquè l'espectador repeteixi la seva visita. «S'ha de procurar fer prou activitats per convidar el visitant que vingui no només una vegada, sinó tres o quatre. Si tothom hi anés una sola vegada, suposant que de l'àrea de Girona hi anessin unes cent cinquanta mil persones, totes hi anirien el primer any, però el segon ja no hi aniria ningú».

pagaran al mateix preu que jo hagi pagat». I és que Tomàs Mallol té molt clara una cosa: «Un museu no pot deixar d'adquirir una peça important quan surt, perquè si no l'enganxés llavors possiblement no la trobaria mai més. Estic d'acord que es faci un arxiu i un catàleg i que s'introdueixi en un ordinador, però en el que no estaria d'acord és que no es deixés marge per adquirir coses que no es trobaran mai més». Com a exemple d'això, Mallol explica que, després de la firma del contracte, que va tenir lloc el 28 de gener de 1994, va comprar una rèplica exacta del kinetoscopi d'Edison, que és «l'embrió del cinema», segons les seves paraules.

tant per l'aspecte econòmic com per l'espai. Llavors em vaig vendre els objectes de música que havia comprat i em vaig dedicar en cos i ànima al cinema. I pel que fa a les meves filles, en lloc de fer una col·lecció per a cada una, en vaig fer una per a totes dues».

Per a Tomàs Mallol, la posada en marxa del Museu del Cinema és la culminació d'una necessitat particular, segons afirma ell mateix. «Ha estat un procés com a resultat d'una passió de tota una vida pel cinema. Des de petit vaig ser molt curiós, em vaig fer les meves màquines, vaig veure moltes pel·lícules, vaig fer cinema i vaig fer una col·lecció. Llavors, aquesta

Ara que ja ha passat la data del centenari, l'Ajuntament de Girona es mostra molt caut a l'hora de parlar d'una data d'obertura del Museu del Cinema, bàsicament per un problema de finançament. El projecte té un cost d'uns 400 milions que, segons la idea inicial, haurien d'aportar a parts iguals l'Ajuntament, la Diputació, el Departament de Cultura de la Generalitat i el Ministeri d'Obres Públiques. D'aquestes institucions, l'única que ha fet efectiva la seva aportació en el moment d'iniciar les obres és l'Ajuntament. El ministeri ja s'ha compromès a aportar-hi els seus 100 milions, i a l'hora de redactar aquestes línies el ministre Borrell acabava de dir a Girona que l'acompliment d'aquest compromís seria una de les darreres coses que faria en el seu càrrec en funcions. El president de la Diputació també ha expressat la seva voluntat de participar-hi, encara que no s'ha fixat la quantitat, almenys oficialment. I la participació del Departament de Cultura està per concretar, ja que depèn de les seves disponibilitats pressupostàries i de la llargament anunciada remodelació del Govern de la Generalitat.

Davant d'aquest panorama, el regidor de Cultura de l'Ajuntament, Joan Pluma, reconeix que quan es va plantejar el projecte del Museu del Cinema, l'Ajuntament va creure que la proximitat de la data del centenari serviria de catalitzador perquè totes les institucions s'hi sumessin de seguida. Al final, però, l'efemèride no va suscitar l'entusiasme esperat o, si més no, el possible entusiasme va topar amb les temudes dificultats pressupostàries. Tot i això, Joan Pluma espera que els convenis pendents es puguin concretar aviat, fet que permetrà, si més no, tancar el

[Pendent del finançament]

JOSEP MIR

calendari d'obres i saber de quin mal hem de morir. De moment, les obres s'han començat amb l'aportació municipal i, en paraules del regidor, «anirem fent en la mesura que tinguem diners». Fent una mica de previsió, si es van consolidant les altres aportacions, es podrien tenir les 3/4 parts del museu a punt a final d'aquest any: «Si tenim convenis per firmar no haurem d'aturar les obres, i si s'haguessin d'aturar tampoc no seria cap drama, perquè la primera fase és bàsicament de consolidació d'estructures. Ara, si podem, ho evitarem».

La construcció del Museu de Cinema de Girona semblava una magnífica aportació a la celebració del centenari de cinema, però vist des d'un altre angle, el projecte és massa important per vincular-lo només a una efemèride. Per això, Joan Pluma destaca que el museu «quadra molt bé en el discurs museogràfic de la ciutat» i el fet que «una magnífica col·lecció que era privada passarà a ser de tots els ciutadans». Aquest objectiu patrimonial és una de les raons que va motivar l'Ajuntament a tirar endavant el projecte, però no l'única. Hi ha

també el fet que sigui un museu de caire científic-tècnic, que permet explicar els processos físics i tecnològics de la societat, i la relació amb el cinema, «un discurs absolutament universal amb un llenguatge i una tècnica entesos per tothom», entès no només com a exhibició, sinó també «per explicar com la imatge s'ha posat en moviment».

Amb el museu, l'Ajuntament pretén afegir també un element positiu «a una ciutat que vol ser atractiva per a altres poblacions» i va més enllà volent fer de Girona «un punt de referència vinculat a la cinematografia». Ara bé, perquè això sigui possible el museu ha de ser el centre de confluència de les iniciatives sobre cinema que es generin al seu voltant i de difusor «dels aspectes del cinema que fins ara no es recollien a la ciutat o al seu entorn», segons el regidor.

Com a idea del que pot ser l'activitat que es generarà al voltant del Museu del Cinema en el futur cal recordar l'experiència recent de la celebració del centenari a Girona. Durant uns mesos, totes les iniciatives sobre cinema que

es van fer a la ciutat, comptant les que ja es feien en anys anteriors i les que es van organitzar expressament, es van aplegar sota el lema del centenari. Tot i que aparentment el centenari va semblar una excusa per aplegar activitats disperses que potser s'haurien fet igualment, la creació d'una comissió amb la participació de les institucions, empreses, associacions i entitats de Girona vinculades al cinema i a la cultura en general va servir per iniciar un diàleg que hauria de tenir continuïtat. En el sí de la comissió, l'Ajuntament, la Diputació, la Generalitat, les empreses exhibidores, el Col·lectiu de Crítics de Cinema, l'associació Cinètic i la Universitat de Girona van treballar conjuntament per coordinar un calendari d'activitats que va saber combinar l'èxit popular amb l'interès científic. Joan Pluma creu que «la ciutat ha demostrat que tenia ganes de celebrar el centenari i ho hem fet tots. A més, els pobles també han fet seva la dinàmica que s'ha creat, i si en algun lloc de Catalunya s'ha celebrat el centenari del cinema ha estat a les comarques gironines». Més endavant, amb el museu funcionant, «la gent que ha treballat en la celebració del centenari ha de veure com definir col·lectivament un futur en torn al cinema. Respecte al museu, aquest pot ser un exercici molt col·lectiu, i l'Ajuntament com a institució creu que pot tenir companys de viatge». La manera com s'ha celebrat el centenari a Girona ha de ser «la ròtula que ha d'ajudar a engranar els esforços». I si la data d'inauguració del museu s'allunya gaire del desembre del 95, tampoc no ha d'amoïnar ningú. Al cap i a la fi, el cinema va arribar a Catalunya el 1896. I a Girona, el 1897.

Josep Mir

